

عنوان مقاله:

تبیین مفهوم اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل از دیدگاه قرآن و روایات

استاد راهنما:

حجت الاسلام و المسلمین دکتر حسنعلی نوروزی

محققین:

زهره جمشیدی

محبوبه ملااحمدی

عالیه السادات امینی

مدرسه علمیّه ریحانه الرسول (سلام الله علیها) شهرستان ساوه

تابستان ۱۳۹۶

چکیده

موضوع این مقاله «تبیین مفهوم اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل از دیدگاه قرآن و روایات» می باشد. در چند سال اخیر و با شدت یافتن تحریم های یک جانبه و غیرانسانی غرب علیه جمهوری اسلامی ایران با هدف متوقف کردن برنامه های صلح آمیز هسته ای ایران، واژه ی جدید «اقتصاد مقاومتی» به ادبیات اقتصادی کشور اضافه و به فراخور حال و روز اقتصاد کشورمان مورد بحث قرار گرفته است. چنین اقتصادی باید قابلیت انعطاف در شرایط مختلف و توانایی عبور از بحران را داشته باشد، معنای دیگر «اقتصاد مقاومتی» همان درست و بجا استفاده کردن از منابع و امکانات کشور است. اقتصاد مقاومتی، کاهش وابستگی ها و تأکید روی مزیت های تولید داخل و تلاش برای خود اتکایی است. اقتصاد مقاومتی مقاوم، سازی اقتصاد در برابر شوک های داخلی و خارجی است لازمه تحقق چنین اقتصادی کاهش وابستگی اقتصاد به درآمدهای نفتی و هر درآمدی که با نوسان خارج از حیطه اختیار رو به رو باشد است. اقتصاد مقاومتی معنایش حصار کشیدن دور خود و فقط انجام یک کارهای تدافعی نمی باشد، بلکه اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که به یک ملت امکان می دهد و اجازه می دهد که حتی در شرایط فشار هم رشد و شکوفایی خودشان را داشته باشند. همان گونه که مقام عظمای ولایت در بیانات خود به این مقوله به کرات اشاره فرمودند و این سال را به نام اقتصاد مقاومتی و اقدام و عمل نام گذاری نمودند؛ این امر موجب انگیزه جهت نگارش این مقاله و تبیین این مفاهیم والا از دیدگاه قرآن و روایات گردید.

امید است که این مقاله مورد استفاده علاقمندان و باعث توجه و اقدام و عمل جدی مسئولان و تمامی اقشار مردم باشد و گامی هرچند کوچک جهت رسیدن به آرمانهای مقدس نظام مقدس اسلامی و رهبری گرانقدر (حفظه الله تعالی) باشد.

کلیدواژه: اقتصاد، اقتصاد مقاومتی، مقاومت، اقدام، عمل

واژه «اقتصاد مقاومتی» ابتدا در سال ۲۰۰۵ میلادی یعنی در زمانی که غزه تحت محاصره کامل رژیم صهیونیستی قرار گرفته بود و قادر نبود کالاهای خود را صادر کند یا وارداتی انجام دهد ابداع شد لذا می توان گفت اقتصاد مقاومتی شیوه ای است که باید ظرفیت آن را دارا باشد، که در مقابل تحریم کشورهای دیگر که مانع صادرات و واردات یعنی تجارت خارجی آنها می شوند، مقاومت کند. در چند سال اخیر و با شدت یافتن تحریم های یک جانبه و غیرانسانی غرب علیه جمهوری اسلامی ایران با هدف متوقف کردن برنامه های صلح آمیز هسته ای ایران، واژه ی جدید «اقتصاد مقاومتی» به ادبیات اقتصادی کشور اضافه و به فراخور حال و روز اقتصاد کشورمان مورد بحث قرار گرفته است.

چنین اقتصادی باید قابلیت انعطاف در شرایط مختلف و توانایی عبور از بحران را داشته باشد، معنای دیگر «اقتصاد مقاومتی» همان درست و بجا استفاده کردن از منابع و امکانات کشور است. اقتصاد مقاومتی، کاهش وابستگی ها و تأکید روی مزیت های تولید داخل و تلاش برای خود اتکایی است. اقتصاد مقاومتی مقاوم، سازی اقتصاد در برابر شوک های داخلی و خارجی است لازمه تحقق چنین اقتصادی کاهش وابستگی اقتصاد به درآمدهای نفتی و هر درآمدی که با نوسان خارج از حیطه اختیار رو به رو باشد است. برخی از مهمترین محورهای اساسی و مهم اقتصاد مقاومتی عبارتند از: ۱- حمایت از تولید ملی ۲- افزایش سطح اشتغال ۳- تثبیت سطح عمومی قیمت ها ۴- تاکید بیشتر بر مدیریت مصرف و پرهیز از اسراف و تبذیر ۵- کاهش وابستگی به نفت ۶- مردمی کردن اقتصاد و ارتقای بخش خصوصی در اقتصاد ۷- ارتباط با دنیای خارج و رشد و شکوفایی در زمان تحریم.

اقتصاد مقاومتی معنایش حصار کشیدن دور خود و فقط انجام یک کارهای تدافعی نمی باشد، بلکه اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که به یک ملت امکان می دهد و اجازه می دهد که حتی در شرایط فشار هم رشد و شکوفایی خودشان را داشته باشند. همان گونه که مقام عظمای ولایت در بیانات خود به این مقوله به کرات اشاره فرمودند و

این سال را به نام اقتصاد مقاومتی و اقدام و عمل نام گذاری نمودند؛ این امر موجب انگیزه جهت نگارش این مقاله و تبیین این مفاهیم والا گردید.

در این مقاله با روش کتابخانه ای و مراجعه به سایت ها و استفاده از فضای الکترونیک، به جمع آوری مطالب پرداخته ایم. ساختار این مقاله شامل سه گفتار می باشد: ۱. مفهوم شناسی که شامل تعاریف لغوی و اصطلاحی کلیدواژگان اصلی است؛ ۲. اقتصاد مقاومتی از دیدگاه قرآن و روایات؛ ۳. اقدام و عمل از دیدگاه قرآن و روایات.

امید است که این مقاله مورد استفاده علاقمندان و باعث توجه و اقدام و عمل جدی مسئولان و تمامی اقشار مردم باشد و گامی هرچند کوچک جهت رسیدن به آرمانهای مقدس نظام مقدس اسلامی و رهبری گرانقدر (حفظه الله تعالی) باشد.

ان شاء الله

صفحه	عنوان
۳	مقدمه
۶	۱. فصل اول: مفهوم شناسی
۷	۱-۱ اقتصاد در لغت
۷	۲-۱ اقتصاد در اصطلاح
۷	۳-۱ مقاومت در لغت
۸	۴-۱ مقاومت در اصطلاح
۸	۵-۱ اقتصاد مقاومتی در اصطلاح
۸	۶-۱ اقدام در لغت
۹	۷-۱ اقدام در اصطلاح
۹	۸-۱ عمل در لغت
۹	۹-۱ عمل در اصطلاح
۱۰	۲. فصل دوم: اقتصاد مقاومتی در قرآن و روایات
۱۱	۱-۲ نگرش قرآن و روایات به اقتصاد
۲۸	۲-۲ ماهیت اقتصاد مقاومتی
۲۹	۳-۲ ضرورت اقتصاد مقاومتی
۳۱	۳. فصل سوم: اقدام و عمل در قرآن و روایات
۳۲	۱-۳ جایگاه اقدام و عمل در قرآن و روایات
۳۶	۲-۳ شیوه‌های اقدام و عمل به اقتصاد مقاومتی
۴۱	نتیجه
۴۲	منابع و مأخذ

جوانان تحصیل کرده و نیروی انسانی به مثابه بزرگترین و باارزشترین سرمایه کشور، باید مورد توجه قرار گیرد و به این ترتیب، با توانمند کردن و تشویق و زمینه‌سازی فعالیت آنان در قالب شرکت‌های دانش‌بنیان، کشور توان رویارویی با هرگونه تهدید و تحریم اقتصادی را خواهد داشت. برای هم‌افزایی و عملیاتی کردن این موضوع باید اقداماتی صورت گیرد؛ از جمله:

- اعطای جایزه صادراتی به شرکت‌های دانش‌بنیان؛

- فروش محصولات دانش‌بنیان؛

- برداشتن موانع از سر راه شرکت‌های دانش‌بنیان؛

- اعطای تسهیلات صندوق توسعه ملی به این شرکت‌ها؛

- حمایت ویژه از نخبگان، مبتکران و مخترعان.

ج - مبارزه با پدیده قاچاق کالا

پدیده قاچاق کالا و ارز یک پدیده چندوجهی شامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، امنیتی و ... است که مهم‌ترین وجه آن اقتصادی است. از جنبه اقتصادی قاچاق کالا و ارز سبب خروج اقتصاد از مسیر سالم، شکل‌گیری اقتصاد زیرزمینی، کاهش تولید ناخالص ملی، افزایش بیکاری، کاهش سرمایه‌گذاری و تغییر الگوی مصرف و ... می‌شود. پدیده قاچاق کالا در کشور ما، علاوه بر آثار سوء اقتصادی به مثابه یک چالش اقتصادی و اجتماعی حائز اهمیت است. امروز این پدیده علاوه بر اینکه یک تهدید جدی بر سر راه تجارت آزاد است، هزینه‌های زیادی را نیز به بدنه اقتصادی کشور تحمیل می‌کند. مضافاً بسیاری از کالاهایی که به صورت قاچاق وارد کشور می‌شود کالاهای مصرفی بوده و عمدتاً جزو کالاهای اساسی و مورد نیاز مصرف‌کننده نبوده، بلکه قاچاقچیان سودجو با تبلیغات و ایجاد نیاز کاذب در مصرف‌کننده به مصرف این کالاها در داخل کشور دامن می‌زنند. ضمن اینکه این کالاها به دلیل عدم نظارت مراجع قانونی اکثراً از کیفیت پایین و عدم استانداردهای لازم برخوردارند.

موضوع مفاسد اقتصادی یکی از موضوعات مهم و کلیدی و در عین حال بحث‌انگیز جامعه ما در حال حاضر به شمار می‌آید. در طول سه دهه گذشته هرگاه اقدامی در مبارزه با مفاسد اقتصادی آغاز شده، پس از مدتی با مشکلات عدیده‌ای روبه‌رو و به حال خود رها شده است. طرح مبارزه با مفاسد اقتصادی که پیشتر با عناوینی چون مبارزه با ثروت‌های بادآورده و فرمان هشت ماده‌ای رهبر معظم انقلاب به سران سه قوه، در دستور کار مسئولان قرار گرفت، اما این کار نتوانسته به خوبی پیش برود و با روند تداومی علاوه بر وارد کردن یک سری آسیب‌های جدی اگر پیشگیری لازم صورت نگیرد در آینده به تهدید تبدیل خواهد شد.

نتیجه

اقتصاد مقاومتی یک شعار نیست بلکه واقعیتی است که رهبر معظم انقلاب برای برون رفت از مشکلات اقتصادی کشور و مقابله با تحریم های دشمنان ترسیم فرمودند، طرحی که با توجه به ظرفیت های اقتصادی کشور کاملاً قابل اجراست.

اقتصاد مقاومتی یکی از مهم ترین مولفه های انقلاب اسلامی است که در برگیرنده ابعاد گسترده ای از مناسبات عرصه اقتصاد در بعد ملی و بین المللی است و تحقق آن نیازمند اتخاذ سیاست های پولی و ارزی متناسب، دیده بانی دقیق فضای اقتصادی داخلی و خارجی و نیز گردآوری آمارهای واقعی و روزآمد، طراحی الگویی مشخص از شیوه زندگی مطلوب، همچنین تبلیغ و فرهنگ سازی بر پایه آموزه های دینی و معنوی است.

اقتصاد مقاومتی از لحاظ ساختاری اقتصادی مردمی است و بدون شک تحقق آن، به تغییر در بخشی از پندارها و رفتارهای نامناسب مانند هدر دادن انرژی هایی چون گاز، برق، آب و جلوگیری از اسراف در ذخیره سازی سرمایه و مواد خوراکی از سوی خانواده های ایرانی نیاز دارد. حمایت از تولید داخلی همانند کشاورزی و پتانسیل های دیگر از جمله راهکاره هایی هستند که می توانند به تحقق اقتصاد مقاومتی کمک کنند.

از دیدگاه قرآن و روایات، اعتدال و میانه روی، توجه ویژه به فعالان اقتصادی و رعایت حال آنان، زهد سازنده در میان مسئولان و کازاران، شناخت صحیح اقشار مردم و عدالت میان آنان و در نهایت اقدام و عمل سازنده می تواند به رشد و رونق اقتصادی جامعه کمک نماید و مردم را از بحران ها و مشکلات معیشتی نجات بخشد.

منابع و مأخذ

*قرآن کریم

۱. آیتی، عبدالمحمد، ترجمه نهج البلاغه، بی جا: بنیاد نهج البلاغه، ۱۳۷۶.
۲. استادی، رضا، ۲۰ مجلس پیرامون عهدنامه مالک اشتر، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۹.
۳. ابوطالبی، عباس، "تبیین مفهوم اقتصاد مقاومتی"، پایگاه خبری شمس.

<http://www.mobarakeh.net>

۴. پایگاه اطلاع رسانی الیگودرز. <http://heygar.ir>
۵. پایگاه جامع اطلاع رسانی رادیو اقتصاد. radioeghtesad.ir
۶. جهان بین، فرزاد، "اقدام و عمل در نهج البلاغه"، پایگاه کهلیک. <http://kahlek.ir>
۷. دشتی، محمد، ترجمه نهج البلاغه، قم: جلوه کمال، ۱۳۸۵.
۸. دلشاد تهرانی، مصطفی، جمال دولت محمود، تهران: دریا، ۱۳۸۲.
۹. -----، دولت آفتاب، تهران: دریا، ۱۳۷۹.
۱۰. رفیع پور، فرامرز، آناتومی جامعه، بی جا: شرکت سهامی انتشار، چاپ نهم، ۱۳۹۳.
۱۱. شیروانی، علی، مدیریت و مدارا در کلام علی (علیه السلام)، قم: قدس، ۱۳۹۰.
۱۲. کامرانی راد، سید امیرحسین، "تعریفی جامع و کامل از اقتصاد مقاومتی"، پایگاه حوزه نت.
- <http://www.hawzah.net>
۱۳. فعال، احمد، "مبانی علمی و دینی اقتصاد مقاومتی در نهج البلاغه"، پایگاه خبری تحلیلی ۵۹۸.
- <http://www.598.ir>
۱۴. فرهنگ فارسی عمید، سایت دیکشنری آبادیس. <http://dictionary.abadis.ir>
۱۵. فرهنگ فارسی، سایت دیکشنری آبادیس. <http://dictionary.abadis.ir>
۱۶. فرهنگ معین، سایت دیکشنری آبادیس. <http://dictionary.abadis.ir>
۱۷. لغتنامه دهخدا، سایت دیکشنری آبادیس. <http://dictionary.abadis.ir>
۱۸. موسسه تحقیقات و نشر معارف اهل البیت (علیهم السلام) <http://ahlolbait.com>
۱۹. معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، تهران: امیر کبیر، چاپ نوزدهم، ۱۳۸۱.
۲۰. معتزلی، عبد الحمید بن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ۲۰ جلدی، قم: کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، ۱۴۰۴ هـ.ق.
۲۱. مکارم شیرازی، ناصر، ترجمه و شرح نهج البلاغه، قم: هدف، بی تا.
۲۲. مطهری، مرتضی، سیری در نهج البلاغه، تهران: صدرا، ۱۳۸۸.

۲۳. هدایتی، احمدرضا، "مفهوم شناسی اقتصاد مقاومتی از منظر ولایت"، پایگاه بصیرت.

[/http://basirat.ir](http://basirat.ir)

<http://www.samamos.com> .۲۴

.۲۵